

AMIGOE DI CURACAO

WEEKBLAD VOOR DE CURACAOOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curacao, Bonaire
en Aruba per drie maanden fl. 2.— met
voorstelbetaling.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0,25.
Prijs der Advertentiën van 1 tot 7 regels
fl. 0,50. voor elken regel meer fl. 0,07½.

BUREAU VAN DIT BLAD

PLEIN VAN PIETERMAAI, N° 129.

UITSLUITEND AGENT VOOR EUROPA:

P. JOLY & J. MARTIN.

63, RUE LAFAYETTE, PARIS.

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.

Su prijs di Abonnement ta fl. 2.— pa tres
luna, pagar padilanti.

Pa lugarnan for Curacao, Bonaire i Aru-
ba fl. 10.— pa aña.

Un number só fl. 0,25.

Un anuncio di 1 te 7 regel fl. 0,50 cada
regel mas fl. 0,07½.

Een nieuwe uiting van katholiek leven

Waar het geloof dagelijks het hoofd driester verheft, daar wordt, Gode zij dank, van geloovige zijde menigen dam opgeworpen, om den stroom der vernieling te keeren. Waar zij, die het licht schuwen en in het geheim vergaderen, om het geloof te verdeelen, — daar vergaderen ook zij, die arbeiden in den volten dag, in het openbaar, om dien fakkel des geloofs hooger en hooger te verheffen en in wijder kring dat goddelijk licht te verbreiden.

Heerlijk blonk dit uit op het laatste katholiek wetenschappelijk Congres te Brussel bijeengekomen. Wij geven onzen lezers heden een proefje van een paar leeringen en lessen, die daar werden uit een gezet.

Z. E. Kardinaal Goossens toonde ongeveer als volgt, het innige verband tusschen geloof en wetenschap aan.

„Het internationaal congres van katholieken — sprak hij — komt bijeen met een uitsluitend wetenschappelijk doel. Het zoekt de wetenschap te bevorderen, de ware wetenschap der ernstige onderzoekingen. Er is niets edelers. De prins der theologie heeft geschreven, dat de meest volmaakte bezigheid voor een schepsel is, den geheimen zin te ontsluiten, welke in iedere zaak is verborgen. De Schepper der natuur heeft in den mensch de onverzadigbare begeerte gelegd naar kennis en onderzoek en de wetenschap, welke de vrucht is van deze intellectuele behoefte, is, na de deugd, de meest roemrijke gave der menscheit. Niemand, die dit zal tegenspreken.

„Een onbetwistbaar gezag, de Kerk-zelve, spoort ons aan tot dezen geestelijken arbeid; want verre van de vijandin der kunsten en wetenschappen te zijn, is de Kerk hare aangewezen beschermster, zegt het Concilie van het Vaticaan. Leo XIII heeft alle onze vergaderingen gezegd en met de meest vleierende aanmoedigingen begunstigd.

„En niets ook is meer noodzakelijk. Het woord wetenschap alleen oefent in onze dagen reeds een bevoerende invloed uit op den geest en elk harer resultaten treft en overtuigt de mannen dezer eeuw. De openbaringen der wetenschap zijn de providentieele bewijzen door God aan de hedendaagsche menscheit geschonken, om haar te doordringen van de waarheid des geloofs. Het is dus noodig, dat op dit gebied, evenals op elk ander, de katholiek het fiere woord kunne herhalen, dat Job tot zijne vrienden sprak: „Ik ben niet minder gij. *Nec inferior sum vestri.*”

„Het is waar, mijne heeren, dat onze tegenstanders glimlachen bij de aankondiging van een katholiek congres. Zij schijnen ons uit te tarten op ernstige wijze onze plannen ten uitvoer te leggen. Het geloof, zoo zeggen zij, kortwiek den geest en door de vaste onbeweeglijkheid zijner dogma's maakt het den vooruitgang onmogelijk.

„Maar aldus redeneerende vergeten zij, dat alle wetenschap berust op feiten en dat de feiten, onveranderlijk staande op hunne grondslagen,

de nieuwe ontdekkingen geenszins belemmeren. En evenmin staat de geopenbaarde waarheid, hoe ontweeglijk ook en juist omdat zij de waarheid is, den waren vooruitgang in den weg.

„Veeleer is zij een steun voor de wetenschap; is zij een baken, dat haren weg verlicht en de klippen aanwijst; is zij een dijk haar beschermend tegen zich-zelve, tegen de stormen in haar eigen boezem. Met den godsdienst aan zijne zijde neemt het genie niet af in kracht; zijne vleugelen worden niet gebonden; zijn vlucht alleen wordt geregeld en elke zaak op dit aardrijk heeft regeling noodig ook het genie, ja vooral het genie, omdat het in zoo hooge mate aan talrijke en noodlottige afdwalingen is blootgesteld.

„Intusschen, mijne heeren, behoudt de wetenschap tegenover het geloof een behoorlijke vrijheid. In hare onderzoekingen, in haar eigen domein arbeid zij gelijk haar goeddunkt; zij dringt door in den binnenste der aarde, gaat den loop der hemellichamen na en berekent hunne bewegingen; zij bestudeert de feiten, maakt vergelijkingen, controleert ze door middel van waarnemingen, constateert de orde der verschijnselen, welke zich voordoen, gaat de wetten na, die ze beheerschen en maakt bij dat alles gebruik van de leerstellingen en methodes, welke haar eigen zijn. Het zou gemakkelijk wezen hier een beroep te doen op de geschiedenis en aan te toonen, dat in den loop der eeuwen de vooruitgang van het menscheit vernuft in alle opzichten door de Kerk is gezegend en aangemoedigd.

Onze tegenstanders beweren nog, dat wij bevreesd zijn voor de waarheid en bijgevolg voor de wetenschap, welke in haar dienst staat. Dwaze beschuldiging voorzeker, welke reeds duizendmaal is weerlegd en bovendien in strijd is met de feiten. Neen, mijne heeren, wij koesteren niet het minste wantrouwen jegens de wetenschap, omdat wij niets van haar vreezen en niets van haar te vreezen hebben. Wij weten, dat het geloof, ofschoon de rede overtreffend, nimmer met de rede in botsing komt. Tusschen deze beide lichten, uit dezelfde Vlam gesproten, kan geen wezenlijk verschil bestaan. God verloochent zich-zelf niet en evenmin kan de waarheid dit doen.

„Schijnbare tegenstrijdigheid kan er gevonden worden. Maar een aandachtig en onpartijdig onderzoek van de geloofswaarheden en van de resultaten der wetenschap doet gemakkelijk dezen schijn verdwijnen. Beoefent dan de wetenschap, mijne heeren, want zij is een dochter des hemels en komt van God. Beoefent de wetenschap, want zij voert tot God. Beoefent de wetenschap, om uw verleden waardig te blijven, uw verleden als katholieken en uw naam als kinderen der Kerk.”

— De wetenschap die van God komt en tot God voert, die gedachte scheen den onvermoeiden kampioen voor waarheid en geloof, Dr. Schaepman te overmeesteren, toen hij later in een van heilig vuur gloeiende rede, betoogde, dat de beoefening van die wetenschap samen moest gaan met een vurige geestdrift.

Ik voor mij geloof, — riep hij uit —

dat de katholieke wetenschap slechts dan haar plicht zal kunnen vervullen, wanneer zij door een innige vereeniging met de geestdrift onophoudelijk blijft werken: alle dagen, alle uren, alle oogenblikken.

Maar, zult gij zeggen, een vereeniging van de wetenschap en de geestdrift is iets onbestaanbaars. De wetenschap ernstig en langzaam eischt aanhoudende inspanning, de geestdrift daarentegen sleept mede, maar is vluchtig; de wetenschap vorsch het geheimzinnige na, doorzoekt alles en blijft werken en zoeken, tot de dood een einde aan het leven maakt en den mensch in het eeuwige licht plaatst; de geestdrift, gevleugeld als zij is, brengt alle vermogens in beweging en doet dikwijls fanfares klinken, waar het ernstig onderzoek der wetenschap stilte gebiedt; de wetenschap is de vrucht van verstand en geest, terwijl de geestdrift voortkomt uit het hart en de verbeelding, soms wel uit de zenuwen.

Langs dezen weg zou men langen tijd kunnen voortgaan, maar het schijnt mij toe, dat men alleen het uitwendige van de geestdrift aanroert, maar niet de zaak zelve in haar ware en verheven realiteit.

Wat is dan toch de geestdrift?

De geestdrift is een staat van de ziel, die den mensch drijft tot werkzaamheid, die de grenzen van het gewone, alledaagsche overschrijdt. Deze werkzaamheid is steeds vergezeld van een heilige vreugde, die in het werk zelf haar oorsprong vindt, niet in het vooruitzicht of de vreugde der overwinning, maar eenvoudig de vreugde, welke de arbeid schenkt. Wanneer des menschen ziel van tijd tot tijd in dien toestand is, dan kan zij wat grootsch scheppen; wanneer zij immer daarin verkeert, dan kan zij iets grootsch tot stand brengen in den dienst van God en der menscheit. Zij is dan de verbinding van de drie zaken, maar in werkelijkheid bij alle groote mannen worden teruggevonden: geloof, liefde, karakter.

De mensch, die bezield, begeesterd is door deze geestdrift, voelt zich vrij, onafhankelijk en heeft in zich de kracht een held of een martelaar te worden. De moeielijkheden, die hem op zijn levensweg ontmoeten, zal hij weten te overwinnen en sterfende voor zijn beginsel, zal hij toch zegepralen. Bij hem zal men volharding vinden en wat bij een ander voorbijgaande is, zal bij hem standvastig blijven. Hij zal het eens begonnen werk voltooien, evenals de zon overal licht en warmte, vruchtbaarheid en leven voortbrengende.

Dit noem ik geestdrift en zoo iemand mocht meenen, dat deze opvatting van het woord te verheven is, bedenkt dan, dat in het woord geestdrift (enthousiasme) het allerhoogste woord Theos [God] licht opgesloten. De geestdrift in ons is God, God die de waarheid en de schoonheid is, God, die niet geschapen heeft uit behoefte, maar uit goedheid en liefde, uit vreugd om te schepen; God, die geduldig is, als zijnde eeuwig, onveranderlijk en almachtig. De mensch, naar het evenbeeld van God geschapen ontving van Hem de geestdrift, waardoor hij zijn verloren koninkrijk terug ontvangt. Zijn goddelijke afkomst wordt niet alleen bevestigd door dat alles van hem afhankelijk

is, maar vooral in de geestdrift van dichters en denkers, van profeten en onderzoekers, die zich bezig houden hebben met het leven, de stof, de gedachte. Ik vind de betekenis van de groote geestdrift terug in de wijsheid, die zich openbaart in de Spreuken, de wijsheid, die uit God is: beschikkende over alles, verheugende zich steeds vermakende in den Eeuwige.

Veroorloof mij hetgeen ik gezegd heb met een enkel voorbeeld aan te toonen. Gij kent in de historie der middeleeuwen een kloosterling (St. Thomas), dien onvermoeiden werker, dien meest volhardenden onderzoeker. Hij heeft gestreden, de leugen aantoonende, de dwaling ontmaskerende. Hij als vertaler en uitlegger, heeft den grooten Griekschen denker Aristoteles doen kennen en voor hem was niets van dit waarlijk groote genie verborgen gebleven. In de kerkvaders heeft hij het kostbare metaal gevonden, waaruit hij de kostbare schakels heeft gesmeed, waarmee hij de gouden keten der katholieke traditie over de HH. Evangelien heeft vervaardigd. Met zijn machtige, koninklijke en maagdelijke handen heeft hij het grootsche gebouw der katholieke theologie opgetrokken. En al die arbeid wordt gedragen en gesteund door een geestdrift, machtig als de vlucht van den adelaar. Zijn werk is het dat de mensch zuchtend bidt:

Adoro Te devote” of jubelend en juichend uitroept:

Lauda Sion Salvatorem

In hymnis et canticis.

Maar waarom in de middel-eeuwen te zoeken, wat wij hier onder de oogen hebben? De almachtige en barmhartige God, heeft aan de Kerk en aan de wereld een man geschonken, dien ik zou noemen den grootsten enthousiast der eeuw, als dat woord niet te zwak was, om die verheven grootheid uit te drukken. Leo XIII, de grijsaard met zijn steeds vernieuwde jeugd, geeft ons het voorbeeld van een goddelijke geestdrift.

Hoe machtig is het werk, dat hij reeds gewrocht heeft en nog doet. Het werk van een denker en een dichter, het werk van een staatsman en den Wijze, het werk van den Vorst en den Paus. Nooit is hij in kracht te kort gekomen, steeds blijft hij dezelfde en vervult de wereld met het groote devies van zijn bestaan: *Sursum Corda*. De geestdrift van den priester doordringt hem altijd. En in het machtige rondschriften *Præclara Nobis* — een onvergankelijk gedenkstuk van filosofie en profetie — schildert hij het grootsche visioen van den wereldvrede, waarvan hij de openbaring in de ontwikkeling der wetenschap aanschouwt: *Inciatatis ad incrementa litteris*.

Dat alles brengt mij tot een laatste opmerking. De vereeniging van wetenschap en geestdrift is gevaarlijk, wanneer de laatste voorbijgaande is. Zij moet niet alleen groot, maar ook duurzaam en bestand tegen alles wezen. Zij moet geworden zijn tot de onverbreekbare gewoonte, een steeds brandende vlam, een nooit verduisterend licht. Maar zoo de geestdrift hieraan zal voldoen, moet

zij tot doel hebben een taak te vervullen. Zij moet de wetenschap zoeken uit liefde voor de wetenschap en voor God, die haar geschapen heeft. Elk ander doel is in strijd met haar karakter.

Dat karakter kan de geestdrift slechts bezitten, wanneer zij rust op het katholiek geloof. Daar buiten dwaalt zij af en vindt steeds vragen als waarom en hoe, waarop het antwoord niet te geven is, dan door het geloof, dat den mensch alleen de waarheid brengt.

Het katholiek geloof geeft den wijze de zekerheid, dat hij nooit zal dwalen, zoo hij dat geloof getrouw blijft. Dan bezit hij die volmaakte gerustheid en die verheven klaarheid, die de wolken verjaagt. Het groote woord van St. Augustinus geldt niet alleen voor het hart, maar ook voor den geest: *Irrequietum est cor nostrum donec requiescat in Te.*

Het heil van de wetenschap ligt in de geestdrift en om geestdrift te hebben, moet men het geloof bezitten. Ik zal dus niet beter kunnen eindigen, dan door aan te halen, wat de meest geestdriftige der kerkvaders, de onsterfelijke verdediger van de Godheid des Woords zegt: „Quicumque vult salvus esse ante omnia opes est, ut teneat catholicam fidem.”

Meermalen, zoo zegt de correspondent, die de vertaling dezer rede leverde, werd zij afgebroken door daverende toejuichingen. Wij kunnen ons dit licht voorstellen, want het hart van den katholiek gaat open bij dien vurigen verdediger der katholieke zaak aan het woord hoort.

NIEUWSBERICHTEN

CURACAO.

Volgens bericht van Z. E. den heer Minister van Koloniën is, na verkregen Koninklijke machtiging, de heer Lucien Salzedo erkend en toegelaten als Consular Agent van Frankrijk op Curaçao.

Bij Gouvernements beschikking dd. 5 dezer N°. 604 is aan den heer J. Müller, Koloniaal Ontvanger, benoemd Gezaghebber van St. Martin N. G., van af den 7n. dezer gedurende den tijd voor zijn vertrek naar dat eiland binnenlandsch verlof verleend; en is de heer I. Debrot, benoemd Koloniaal Ontvanger, met de waarneming van deze betrekking belast.

Bij Gouvernements beschikking dd. 5 dezer N°. 610 is aan den maréchaussée 1ste klasse C. de Grijs, tot herstel van gezondheid, een jaar verlof naar Nederland verleend.

Bij Gouvernements beschikking dd. 6 dezer N°. 614 is de heer E. C. Labe-

FEUILLETON

Promesa di un Rei

(Continuación)

Coe paso vacilante e pintor ta bai na su caballete, cogé e cuadro p'el drechá ainda algún cos n'ele, i yen di orgullo agradable él ta keda contemplé. Vista di su obra maestra ta entusiasméle, aunque Lena dici koe él tin vergüenza di miréle. Riba esai ta resultá un disputa chiquita entre nan dos. Moritz ta bamboleá, den ardor di su éxtasis él ta trompecá largá e cuadro kita cai, su man ta dal e lampi di kerosene riba mesa tumba, pegá candelá, i toer e aceta na vlam ta keda coeri riba e cuadro.

Lena ta dal un grito di spanto, Moritz su embriaguez ta pasa en el acto por completo, magnitud dje peligro ta devolvéle inmediatamente su presencia di espíritu. Liger asina él ta cogé Lena koe, morto di susto, a keda alji pará, rancá, hiba den un boeki di cas. E mes ta salva di no kimá, boelando pasa riba e mesa. Ningún di nan dos ta halja danjo. E cuadro, sin embargo, ta kimá toer limpi den poco instante. Lena den su atonlondramiento kier a cogé mueble, panja, toer lo ke ta na manoe pa tirá pagá e candelá.

—“Larguéle kimá, ya él no ta sirbi pa nada más, él ta toer danjá i perdi.”

Moritz a kedá manera un heroe tragico ta mirá, coe curiosidad infantil, com e lénganan di candelá ta devorando su cuadro. Endiablá i desesperá, él ta lamenta pará net riba su curpa, sacudi

ga aangesteld tot zoutmeter op St. Martin N. G.

Bij Gouvernements beschikking dd. 6 dezer N°. 616, zijn tot ambtenaren van recherche op St. Martin N. G. benoemd de met de waarneming van dat ambt belaste infanterist C. W. Doelitzsch en de maréchaussée der 1e. klasse J. G. Wagenaar.

Woensdag 11. herdacht de Zeer Eerw. Mère Francisca, Supérieure van het pensionnaat *Welgelegen*, den dag, waarop zij zich voor 25 jaren door de heilige geloften aan God en Zijn heiligen dienst verbond.

Haar wensch was, aan dit feest niet de minste openbaarheid te geven.

Z. D. H. Mgr. H. A. M. Joosten droeg op dien dag in de rijk met groen en bloemen versierde kapel het H. Misoffer tot dankzegging aan God op, die door de pensionnaires met eenige keurige gezangen werd opgeluisterd.

Den volgende dag vierden de pensionnaires feest en besloten dien dag met eenige onderhoudende voordrachten en opwekkende muziek, waarbij eenige familieleden der kinderen tegenwoordig waren.

De Zeer Eerwaarde Mère ontvinge bij deze gelegenheid onze beste wenschen gevormd zoo voor haar zelve als voor de bloei der zegenrijke stichting aan wier hoofd Zij geplaatst is.

Met den „Prins Willem II” arriveerden heden morgen de Zeer Eerw. Pater M. V. Schweitzer, nieuw benoemd Rector van *San Fuego*, en de Zeer Eerw. Paters G. Sanders en H. Okhuijzen, die hun broeders in den arbeid dezer Missie komen bijstaan; alsook 4 Eerw. Zusters van *Rosendaal* voor het *katholiek bijzonder onderwijs* in deze kolonie bestemd; en vier andere Eerwaarde Zusters daarenboven, die zich met de zieken verpleging op dit eiland zullen belasten.

Waarlijk de geest van opoffering bloeit nog in Nederland en God zal er zijn rijken zegen niet aan onthouden.

Hartelijk heeten wij allen welkom!

Tevens bieden wij haar de betuiging onzer diepe deelneming aan bij het verlies van een harer gezellinnen, die reeds bij haar aankomst te Suriname overleed.

Hierbij wordt bekend gemaakt, dat op initiatief van het gezelschap „STA. CAECILIA”, zich een commissie gevormd heeft, samengesteld uit leden van de verschillende genootschappen van dit eiland, met het doel om tegen het einde dezer maand, eene Soirée Littéraire Musicale te

su cabez i él ta coeminsá declamá e poema inmortal di Virgilio, camina e poeta ta describi destrucción di Troya.

“Fuit Ilium et ingens gloria Teucrorum” (Ilium a sucumbi i adiós gloria violenta di troyanonan).

Admirá Lena ta keda miréle, ansia terrible ta yená su corazón, cordando koe su esposo su juicio a trastorná. Ma bien pronto él ta persuadi su mes koe cos no ta sina grave. Asina e candelá a pagá, Moritz ta stop tambe su declamación, él ta bolbé toema actitud di un mortal común i él ta coeminsá racioná mui juiciosamente.

Su esposa ta buscá modi di consoléle di su pérdida, ma pa su mayor admiración, Lena ta mirá koe Moritz no tin necesidad di consuelo. Parcé koe pérdida dje cuadro ta preocupéle bien poco. “No ta nada,” e pintor dici, “di poersi ta un cos koe no bal nada.”

Apenas e joven señora por kere su oreá, tendendo e palábranan alji di su esposo, koe semper a expresá su mes coe entusiasmo riba su “obra maestra,” i koe en punto di honor ta tan sensible. Destrucción dje cuadro no ta sintiéle, él ta deplora únicamente e tempoe i e molestia koe un cos inservible a costéle. Ma avor lo ta hinteramente otro, él tin vergüenza di lo ke él a trahá, él kier pintá algo mejor, si esai él kier haci. Lena ta loca di sorpresa; él no por resolvé e enigma. Ki manoe poderosa a efectuá un cambio tan repentino den corazón di su esposo? Por ta e manoe amorosa koe, clavá na cruz, ta atraé toer hende,

geven waarvan de opbrengst bestemd zal worden, om de behoeftige families van de krijgslieden, die in den slag bij Lombok sneuvelden, bij te staan.

Ook wordt medegedeeld, dat bovengenoemde commissie liefdegaven aanneemt, die menschievende inwoners van dit eiland, voor dat doel willen geven.

Curaçao den 5en October 1894.

Namens de Commissie,

JOHAN GAERSTE,

President.

P. M. SASSO,

Secretaris.

NOTA: Alle andere bladen van dit eiland worden verzocht deze annonce over te willen nemen.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:

Damian Beaz, Maria Daflar, Margarita Curs, Maria Celin, Adelina Keyzer, Jeanette Golsom, Emilie Vaneite, F. Wheeler, F. A. Verkrüzen, Guiseppe Matunich, Captain G. Lak-sy, Elisa M. Lopes, J. V. Flores, Correa Hermanos, Morris Curiel, Doria Figaroa.

NEDERLAND

Spoediger dan men hier te lande had verwacht, zijn kapitein Lindgreen en de zijnen behouden en wel teruggekeerd. Een draadbericht van den Gouverneur-Generaal is nog gepasseerde Vrijdag ontvangen onder de volgende bewoordingen:

„Gisteren (d. h. verleden Donderdag) na het vuur uit zwaar geschut, werd Aroeng met de borstweringen zonder tegenstand genomen. Vele geweren en andere wapens werden buitgemaakt. Vier schoten van Mataram uit onze (achtergelaten) veldkanonnen kwamen in zee terecht. Het Dewa-Huis (Hindoe-tempel) te Aroeng werd door (overste) Swart bezet met twee compagnieën en twee veldkanonnen. Terug zijn: kapitein Lindgreen, luitenant van der Plank, officier van gezondheid Ujlaka, sergeant-majoor Van der Wijst, sergeants van Lith en Wentzler, fourier Sablerolles, korporals Michiels en Frenzel, ziekenoppasser Loverink, (allen als vermist opgegeven in de *Nederlandsche Staatscourant* van vier dezer) en 49 mindere militairen. De kapitein Lindgreen capituleerde wegens gewonden en gebrek, onder beding echter van vrijen aftocht mits overgave van wapens aan Anak Agoeng K'toet, doch werd daarna gezet en eerst thans vrijgelaten en naar Kale gebracht. Hij liet daar achter sergeant (A.) Schar (in de *Nederlandsche Staatscourant* van vier dezer als gesneuveld opgegeven) en 15 inlandsche minderen, die allen gewond waren, en bracht een brief van den

koe amorosamente ta habri más hanchoe dia pa dia pa buscá i pa salvá lo ke ta perdi, koe, suave e imperceptiblemente i sin embargo tan poderosa e irresistible ta dirigi suerte di jioenan di hende? Por ta, koe lo ke él a confiá ya tan á menudo na Redentor di mundo, aljá riba na Montmátre den templo di Sagrado Corazón di Jesús, a penetrá i resoná den cielo? El no ta sigur ainda dj'esai, ma él ta spera.

Su manecé, Moritz ta experimentá más koe nunca, consecuencia di a bebé *absinth* koe tanta abundancia e anochi anterior. El ta más melancólico i abatido koe nunca, i e montón di cinisji, koe a keda di su cuadro, no ta nada á propósito pa lamantá su corazón. Grujando i distrai él ta sintá riba su cama ta mira leeuw, mientras su esposa ta bari e lugar di destrucción i ta esmeréle, disponiendo dje poco medionan na su alcance, na doena e cuartito un aspecto tan alegre posible.

Ora e señora a cabá e ocupación alji i koe él kier a bai sigi pinta su pieza di flor, un hende a bati porta.

—“Voilà une lettre pour monsieur le peintre” (Atá un carta pa señor pintor) e portera robusta, koe, no obstante su obesidad a toema molestia di subi seis trapi, dici coe un voz chiljona. Motivo di tan grande complacencia ta sintá den circunstancia, koe e portera ta coleccionista apasioná di estampilja, i motivo di su zelo pa coleccioná ta atrobé, pasobra él tin coestumber di regalá toer estampilja koe él reuni, principalmente e

vorst mede, waarin de vrijlating voorgesteld werd als een bewijs van vriendschap. Deze brief is niet beantwoord. De flotille vaartuigen „Bali” en Borneo” versterken onze scheepsmacht.”

Ten vervolge op bovenstaand bericht is voorts nog jl. Zaterdag vanwege het Departement van Koloniën gemeld, dat de op 30 Aug. als verminst luitenant der infanterie E. de Graaf gesneuveld en dat aan de gevolgen van bekomen wonden is overleden de sergeant der infanterie Baumann, alsmede dat de vorst van Lombok (blijkbaar vóór de bekende overrompeling onzer troepen) eene som van f 450.000 ter vergoeding van oorlogskosten betaald heeft. Uit Amsterdam eindelijk seinde men aan het Haagsche *Dagblad* het volgende: „Mataram en Tjakra Negara zijn platgeschoten door onze batterijen. De Sasaks van Batoe Kiian bevochten de Baliërs benoorden Narmoda. Eenige duizenden Sasaks bezetten de streek Zuidelijk van Mataram en Tjakra tot zee. Djantlk is naar Karang Asem op Bali ontkomen.

Uit het eerste telegram blijkt alzoo, dat de aanvoerders der Balineezen op hun bekende trouwelooze manier met het detachement van kapitein Lindgreen gespeeld hebben, als de kat met de muis. Eerst dien mannen, ingeval van overgave, vrijen aftocht toegezegd; maar toen weer even gemakkelijk dat eerewoord teruggenomen als gegeven, om ze ten leste toch met een vrijgeleide naar hun hoofdwartier terug te zenden. Dat ze hun trouwelooze opzet niet doorgedreven hebben mag men veilig dank weten aan den heilzamen schrik, die inmiddels onze krachtige operatiën wisten in te boezemen. Die hebben blijkbaar den Radjah op het idee gebracht, om maar liever-zoete broodjes te bakken. Immers: hij leverde het gevangen detachement uit, met het verzoek aan onzen generaal, om die daad als „een bewijs van vriendschap” te beschouwen; een boodschap echter, die onzerzijds eenvoudig voor kennisgeving schijnt aangenomen te zijn.

In het *Nieuws* leest men nog de volgende niet onaanemelijke gissing, ter verklaring van de houding der Balineezen: „De Radja had het plan ons aan te vallen, toen het bombardement met nieuwe kracht begon en de Kroonprins zelf daarbij werd gewond. Het is volkomen begrijpelijk, dat dit geval eene groote onstetenis heeft teweeggebracht onder de Baliërs. Bij een Europeeschen troep zou de verwonding van een der leiders de soldaten hebben aangespoord tot een krachtige wraakoefening, hier gaf zij aanleiding tot groote verslagenheid. In de verwonding van den echten zoon van den radjah,

extrangeronan raro, na jioenan dje familia rica bibá na promes piso; i e atención alji ta bolbé sintá den e piezanan di diez i binti placa koe, na tal ocasión, mama dje jioenan ta hincá den su manoe.

—“Les deux timbres rouges sont pour moi, n'est ce pas, Madame?” (E dos estampiljanan corrá ta pa mi; no ta sina, señora?) él dici, entregando e carta na e joven señora. Ora él a mirá su deseo satisface, él a tené e dos estampiljanan, koe p'ele parcé tin valor di dos franc, como trofeo di victoria den su dedenan carnosu, i él a bolbé bahá e seis trapinan. Moritz ta spantá, mirando e carta. Su rand ta pretoe i ta fô di Dusseldorf él a bini. Su cara a bira más blancoe koe muralja, ora él a reconocé letra di su roemán muger: pasobra pa delanti ta su mama mes ta scirbiéle. Por ta koe e anciana a moeri? Ai! asina ta; e carta ta noticia di morto. E corazón di más precioso koe él ta posedé, a stop di bati, e bon mama a moeri. Moritz a sperá di bolbé miréle bien pronto, di toeméle bibá cerca dj'ele, si cos coeri bon p'ele na París i di alegrá su vejer tantoe koe ta posible. El a priminti di mantenéle, di mandéle placa, di percurá p'ele—ma él no tabatin posibilidad. Awor ta masjá laat. Pober i abandoná, él a moeri; él a deseá semper bon nobo dje jioe, pero ningun bon noticia na a bini, de vez en cuando noema un carta i por fin nada más. Fô di su largo silencio, e mama a sacá consecuencia koe cos no ta bai bon p'ele, pasobra él conocé corazón di su jioe: si él tabata bai pa delanti, lo él a participa su mama;

den onkwetsbaren Ratoe Agoeng K' toet, den afstammeling uit het vorstelijk huis van Karang Asem, wiens voorouders van goddelijken oorsprong zijn, hebben zij het bewijs gezien, dat de krijgskans is gekeerd en onze wapens zullen zegvieren. Wellicht hebben zij onder dien indruk de gevangenen de vrijheid teruggeven. Dat de Baliërs naar het gebergte terugtrekken, zal intusschen wel zoo moeten worden verstaan, dat eenige benden zich in veiligheid hebben begeven, want uit de volgende zinsnede blijkt immers, dat alle tegenstand in en om Tjokra Negara niet is gebroken. Maar we gaan toch goed vooruit.

Indien nu ook het laatste telegram, dat aan het Haagsche *Dagblad*, de waarheid mocht behelzen, dan zullen wij op Lombok zelfs spoedig zijn, waar wij wezen moeten, en zullen de Baliërs weldra de door onze krijgers prijsgegeven kanonnen, waarmee zij buitendien zoo goed als niets uitgericht hebben, op hun beurt weer prijs moeten geven.

Inmiddels zijn reeds meer dan 170 aanbiedingen bij het Departementen van Koloniën ontvangen van gepensioneerden uit den oorlog tegen Atjeh.

Woensdag-morpen te 8 uur ontving het N. v. d. D. het volgend telegram uit Batavia:

„De kolonne onder commando van den tweeden bevelhebber, generaal Segov, trekt naar Rembega en beschiet den vijand, die witte vlaggen vertoont. Te Mataram is 't rustig. Hevige branding maakt de ontschepping van het geslacht gevaarlijk.”

Dit telegram bevestigt weder dat de onzen flink vooruitgaan en het doel meer en meer naderen, om den vijand met behulp van de Sasaks van alle kanten in te sluiten. Generaal Van Ham, is met eene kolonne en de noodige artillerie van Ampenan opgerukt in Noord-Oostelijke richting.

De *Arondpost* verneemt, dat in het geheel 250 personen aan de oproeping van den heer L. den Beer Poortugael hebben gehoor gegeven, doch meent, op grond van ingewonnen inlichtingen, te mogen veronderstellen, dat — ook met het oog op de jongste tijdingen, minder alarmeerd dan in den aanvang — het aanbod niet zal worden aanvaard.

BUITENLAND

Rome. — Behalve Mgr. Benni, patriarch van Australië volgens den Sijrischen ritus, die zich op het oogblik te Rome bevindt, en Mgr. Azarian, die later verwacht wordt, moeten verschillende andere patriarchen

in diezelfde maand met Z. H. besprekingen komen houden over den terugkeer der afgescheidenen van de Katholieke Kerk.

— De H. Congregatie der Propaganda Fide heeft aan den H. Vader een ontwerp voorgelegd, om een apostolisch vicariaat te stichten in de Italiaansche kolonie van Erythea.

— Koning Humbert heeft bij een decreet het exequatur verleend aan kardinaal Sarto, patriarch van Venetië, aan kardinaal Ferrari, aartsbisschop van Milaan en aan kardinaal Svampa, aartsbisschop van Boulogne.

— De *Osservatore Romano* maakte jl. Dinsdag een Encycliek over den H. Rozenkrans openbaar, gelijk zulks reeds sedert jaren voor de maand October gebruikelijk is.

Italië. — Ter herinnering aan den tienden verjaardag van 's Konings komst aldaar ten tijden van het heerschen der cholera, werd Maandag te Napels, een gedenksteen geplaatst in den gevel van de Magdalena-kazerne, die destijds ingericht werd tot een hospitaal. De minister-president Crispi, de syndicus en voorts een aantal civiele en militaire autoriteiten waren bij de plechtigheid tegenwoordig. Nadat de syndicus gesproken had, voerde Crispi het woord. „Voor 10 jaren,” sprak hij, „toen eene noodlottige epidemie in onze geliefde stad heerschte en algemeen treurigheid in de gemoederen bracht, kwam hier een trouwe en edelmoedige koning om ons door woord en daad hoop te geven. Met de meeste voldoening herinner ik mij dat de koning bij die gelegenheid hier een prelaat, die evenals de koning de hospitalen bezocht, den edelen kardinaal-aartsbisschop San Felice, ontmoette, van wien ik niet getuigen kan wat sterkers in hem drong: zijn liefdadigheidzin of zijn godsdienstig geloof. De maatschappij doorleeft nu eene smartelijke periode. Wij gevoelen thans meer dan ooit de noodzakelijkheid van een sterk civil gezag. Eene snoode secte is te voorschijn gekomen uit de duistere holen der aarde; zij heeft op haar banier geschreven: „Noch God, nog leider!” Laten wij, vereenigd als wij hier zijn bij een erkentelijkheidsest, onze gelederen sluiten om dat monster te bestrijden. Schrijven wij op onze banier: „Met God, met den Koning, met het Vaderland!” Nieuw is die formule niet. Zij is een logisch gevolg van die van Mazzini, van het plebisciet van 21 October 1860. Verheffen wij hoog de banier. Laten wij haar het volk doen zien als het symbool van behoud. „In hoc signo vinces!” Op de-

chi largoe. Aunque su culpa ta cansá i fatigá, ma su corazón, profundamente heridá, ta tormentale incesantemente. Toer lo ke tin di bon, di hermoso, di sublime i di noble den su carácter ta presenta awor, su fuentenan ta habri, i lágrima amarga di adversidad ta banjá su alma. Sin descanso él ta bira toer banda riba su cama, pasobra su conciencia també, koe ta asina hopi tempoe na sonjo, ta despertá di repente i ta reprochéle toer e faltanan grandi i chiquita, cometé den su juventud contra e bon corazón di mama—pasobra ¿oenda e jioe ta—pa bon koe él ta—koe nunca a lastimá e di más tierno i di más sensible di toer corazón, e corazón materna? El ta recordá su mes hopi falta di atención tempoe el ta na Dusseldorf. Sigur lo él a pordonéle — corazón di mama ta pordoná semper — i ora él tabata toemá despedida di jéle, e mama a bendicionéle, i él, Moritz, a priminti, toemando cieloe pa testigo, koe lo él drechá toer su falta, koe lo él recompensá ricamente toer pena i toer afición koe e mama a sufrí pa su motivo. Ma él no a haljá modi di cumpli ni un sô di su promesanan. Dia pa dia, simán pa simán, e jioe ta cargá semper esperanza; e promer placa koe él gana, lo él mandéle pa su mama; den courant e mama lo leza su gloria, amigol conocinan lo contá e anciana muger triunfo di su jioe; lo él mandá copia di su óbranan moestra bai adorná su pobercita casa—awor toer ta masjá laat, toer esai no tabata sino simple ilusionnan koe un inexorable cruel destino a destruí.

Sin sosiego él ta bira toer banda, él ta lamentá i ta quejá koe corazón di piedra ta sinti.

El ta continú.

ze toespraak, die herhaaldelijk toegejuicht werd, volgde de algemeene kreet: „Love Crispi!” Deze toespraak van den minister-president heeft een machtige indruk gemaakt in staatkundige en Katholieke kringen te Napels. Men wil er een kenteeken in zien, dat de regering eene toenadering met den Heiligen Stoel verlangt, vooral als men in aanmerking neemt, dat Pinelli, privaat-secretaris van Crispi, eenige dagen vroeger een bezoek heeft gebracht aan kardinaal Rampolla, met wien hij een langdurig onderhoud heeft gehad. Hierbij komt dat het blad *Roma* meldt — en tot dusver is het niet van gezaghebbende zijde weersproken — dat Pinelli den kardinaal een brief van Crispi voor den Paus heeft overhandigd. — Wij zijn niet gewoon den Italiaanschen minister-president derwijze te hooren spreken.

Frankrijk. — De Minister-President, Charles Dupuy, is uit het Zuiden weer naar Parijs teruggekeerd. Hij moet nog maar gedeeltelijk hersteld wezen. Zaterdag was hij met zijne collega's te Pont-sur-Seine bij President Casimir Périer, waar twee vergaderingen van den Ministerraad zijn gehouden.

— De *Figaro* deelt eenige bijzonderheden mede omtrent het vermogen, dat de graaf van Parijs nalaaft. De prins heeft natuurlijk zijn deel ontvangen van de 45 millioen, afkomstig uit de teruggave, na den val van Napoleon III, van de onder het keizerrijk in beslag genomen bezittingen der familie Orleans, waartoe van harentwege, gelijk velen zich zullen herinneren, een verzoek aan de regering was gedaan, iets dat in de toenmalige benarde omstandigheden des lands door velen euvel opgenomen werd. De 45 millioen werden verdeeld tusschen acht takken, te zamen 27 prins en prinsessen tellende. Er kan, zegt genoemd blad, hoogstens niet meer dan 7 à 8 millioen aan den graaf van Parijs ten deel gevallen zijn. Hierbij komen 25 millioen, die de hertogin de Calliera, vrij van alle lasten, den graaf van Parijs heeft vermaakt. Men kan dus het vermogen van deze schatten op een 40 millioen, die verdeeld zullen worden onder de 6 kinderen, na aftrek van hetgeen aan zijne gemalin ten goede komt. Dat de hertog van Orleans als hoofd der familie in het bijzonder bevoorrecht zal zijn, is natuurlijk wel te denken. Voorts zal hij onmiddellijk een extra inkomen van 250.000 fr. te zijner beschikking hebben; verder jaarlijks 100.000 fr., die hij, sedert hij de gevangenis Clariuux verlaten had, van zijne ouders verkreeg. Ook zal hij als hoofd der familie in het bezit komen van het kasteel te Eu.

België. — Jagolkovsky, de valsche Baron „Sternberg,” pleger van de dynamiet-aanslagen te Luik, is van Odessa naar St. Petersburg overgebracht. Het is zoo goed als zeker, dat hij niet aan België uitgeleverd zal worden, maar in Rusland terecht zal staan.

— Het verbazende sucs van oud-Antwerpen op de aardige tentoonstelling aan de Schelde heeft aanleiding gegeven tot het plan van de wijken der stad, waar de meeste gedeelten van het oude Antwerpen nog over zijn, een nieuw oud-Antwerpen te bouwen, ditmaal in steen. Dit plan heeft nu groote kans op verwezenlijking. Het noodige kapitaal van 3,000,000 fr. is bijeen en voor 60 jaren zou concessie verleend worden, om op een stuk grond van 2½ HA. tusschen het oude Palais de l'Industrie, het hoofdgebouw van de tentoonstelling in het zuiderstade van de oude stad in 't klein weder op te richten, volgens de plannen van den eersten architect van het O. A. der tentoonstelling Eugène Geefs. Het marktplein zou 50 bij 80 meter groot zijn.

Duitschland. — Bij de onthulling van het gedenkteeke voor wijlen Keizer Wilhelm I te Koningsbergen en de daarmee gepaard gaande feestelijkheden heeft de Duiische Keizer herhaaldelijk het woord gevoerd over de nooden der oostelijke provinciën, het koningschap bij de gratie Gods, de belangen van den landbouw, zijn oprechte begeerte naar het behoud van den vrede en de

oppositie die hij bij zijn ijverig streven naar verbetering der maatschappelijke toestanden, tot zijn leedwezen, zelfs van conservatieve zijde moet ondervinden. Vooral zijn toost aan het feestmaal van Woensdagavond was zeer merkwaardig. „Evenals mijn grootvader, zeide de Keizer, vertegenwoordig ik het koningschap bij Gods genade; ik weet zeer goed, dat wij moeilijke tijden beleven; dagelijks peins ik er over, hoe u te helpen. Gij moet daarbij ondersteunen, niet door rumoer, niet met de middelen der oppositie-partijen van beroep. Neen! door vertrouwen; gaarne verleen ik een ieder gehoor. Om u in staat te stellen, u te vergewissen of ik mijne beloften ben nagekomen, liet ik opschrijven, wat voor deze provincie onder mijne regering tot dusver is gedaan. In de laatste 4 jaren zijn voor spoorwegen tot aflossen van leeningen, aan dijkbesturen voor de verbetering van het stroombed der Weichsel en het zee-kanaal, voor Oost-Pruisen 50.600.000, voor West-Pruisen 14.250.000 mark uit de algemeene staatskas besteed. Ik heb mijn woord gehouden, maar nog verder zal ik voortgaan, steeds voor dit land te zorgen. De moeilijke tijden moeten als een door God opgelegde beproeving worden beschouwd. De plechtigheid van eeregisteren (de onthulling) herinnert ons aan den eersten strijd tegen de pogingen, om den grondslag van ons maatschappelijk en staatsleven aan te tasten. Op ten strijde voor godsdienst, zedelijkheid en orde tegen de partijen der revolutie! Moge de adel een lichtend voorbeeld voor het nog weifelend deel des volks worden. In de hoop, dat Oost-Pruisen voortaan in dien strijd zal staan, drink ik op het welzijn van Oost-Pruisen's inwoners!” — De conservatieve bladen betreuren zeer dezen uitval des Keizers tegen hun partij gericht, maar geven tevens te verstaan, dat zij er hun parlementairen strijd niet om zullen staken. De *Germania* merkt op, dat alle overheid van God komt, maar ook het Parlement tot die overheid behoort.

Engeland. — Omtrent den stand der werkstaking onder de mijnarbeiders in Schotland kunnen we nog het volgende opmerken: De mannen hadden zich bereid verklaard genoeg te nemen met 6 stuivers loonsverlaging en vaststelling van het al dus verminderde loon voor 2 jaren. Dat was nog iets geheel anders dan algemeene hervatting van het werk. En nu zeggen de mijnheerenaars, dat die voorwaarde te vervullen hun onmogelijk is en dat zij ook geen vast loon kunnen waarborgen. De werkstaking duurt dus hierdoor voort, en dit staat in geenerlei verband met het feit, dat het besluit om het werk op gemelde voorwaarden te hervatten niet met volstrekte meerderheid werd aangenomen. Het staat in verband met de weigering der mijnheerenaars, die gedurende de werkstaking hun nijverheidstak hebben zien verlopen en thans zeggen „niet te kunnen, zelfs indien ze wilden.” Tenzij er van invloedrijke (b. v. van Regeerings-) zijde tusschenkomst verleend wordt, schijnt het nagenoeg zeker, dat de mijnwerkers, door kommer en gebrek gedreven, zullen moeten toegeven. Er wordt onder hen groote ellende geleden.

Turkije. — De Britsche gezant te Constantinopel is met Admiral Seymour en diens Staf in de afgelopen week te Constantinopel door den Sultan met bijzondere onderscheiding ontvangen. Niet onwaarschijnlijk is het dit, wat tot het gerucht omtrent onderhandelingen over ruiling van Cyprus tegen Candia heeft aanleiding gegeven, waarbij Engeland dan nog 12 millioen pond sterling zou toegeven. Het zou juist iets wezen om Engeland voor goed in onmin te brengen met Griekenland en allicht ook met Rusland.

Japan. — Te Shangai ontvangen berichten uit Korea bevestigen, dat het Chineesche leger aldaar tegen het Japanesche. dat er tegenover staat, lang niet is opgewassen, misschien wel wat het aantal betreft, maar geenszins naar het gehalte. De aanvoerders, vooral zijn blijkbaar niet voor hun taak berekend, voor

si él tabatin placa, lo él no largá su mama sinti falta di nada—inquietud anto p'e jioe a bin tormenta també su último dianan di vida, su última palabra tabata un oración p'ele.

Moritz a keda consterná; e último golpi alji a cayéle más duro koe toer esnan di pa delanti. Adversidadnan koe él a sinti te awor no ta nifica nada, morto di su mama ta un golpi cruel, koe a aplastéle completamente. Awor també e último vinculo koe ainda ta maréle na e vieja patria aljá banda di Rin, a kibra; aljá no ta existi ningun stimación mas p'ele: fô di momento koe e corazón materna a stop di bati, ningún brazo lo no habri recibíele más, si un día él bolbé cas. Ya awor él no por salí más fô dje circulo encantá koe un destino cruel a ponéle adén. Awor ta di necesidad di reuni toer forza pa bringá desesperadamente contra e podernan invisible, enemiga, koe ta menaza di destruí hinter dicha di su existencia. Abatimiento i desesperación no ta sirbi awor. Nan no por drechá más lo ke a socede, nan no por doena ningun seguridad den porvenir. I justamente e ánimo, e forza elástica di vida, koe, oprimi cien bē, ta bolbé lamantá cabez semper arriba atrobé, esai ta faltéle. Ta figuréle koe di golpi toer cos a moeri p'ele, koe solo di su firmamento a pagá, como si fuera no ta existi riba e mundo, nada digno di su aspiración, como si fuera ningun estrelja no ta briljá más na su cieloe.

Asina él ta pasa hinter e dia, bleek manera morto, sin papia un palabra, apenas él ta comé i bebé, i toer esfuerzo di Lena pa consoléle ta en vano.

Por fin anochi a cerrá, e dolorosa ano-

